

HAUTATALO

RAKENNUSHISTORIALLINEN SELVITYS

YLIVIESKAN KAUPUNKI

Risto Suikkari
Kaupunginarkkitehti

HAUTATALO
RAKENNUSHISTORIALLINEN SELVITYS

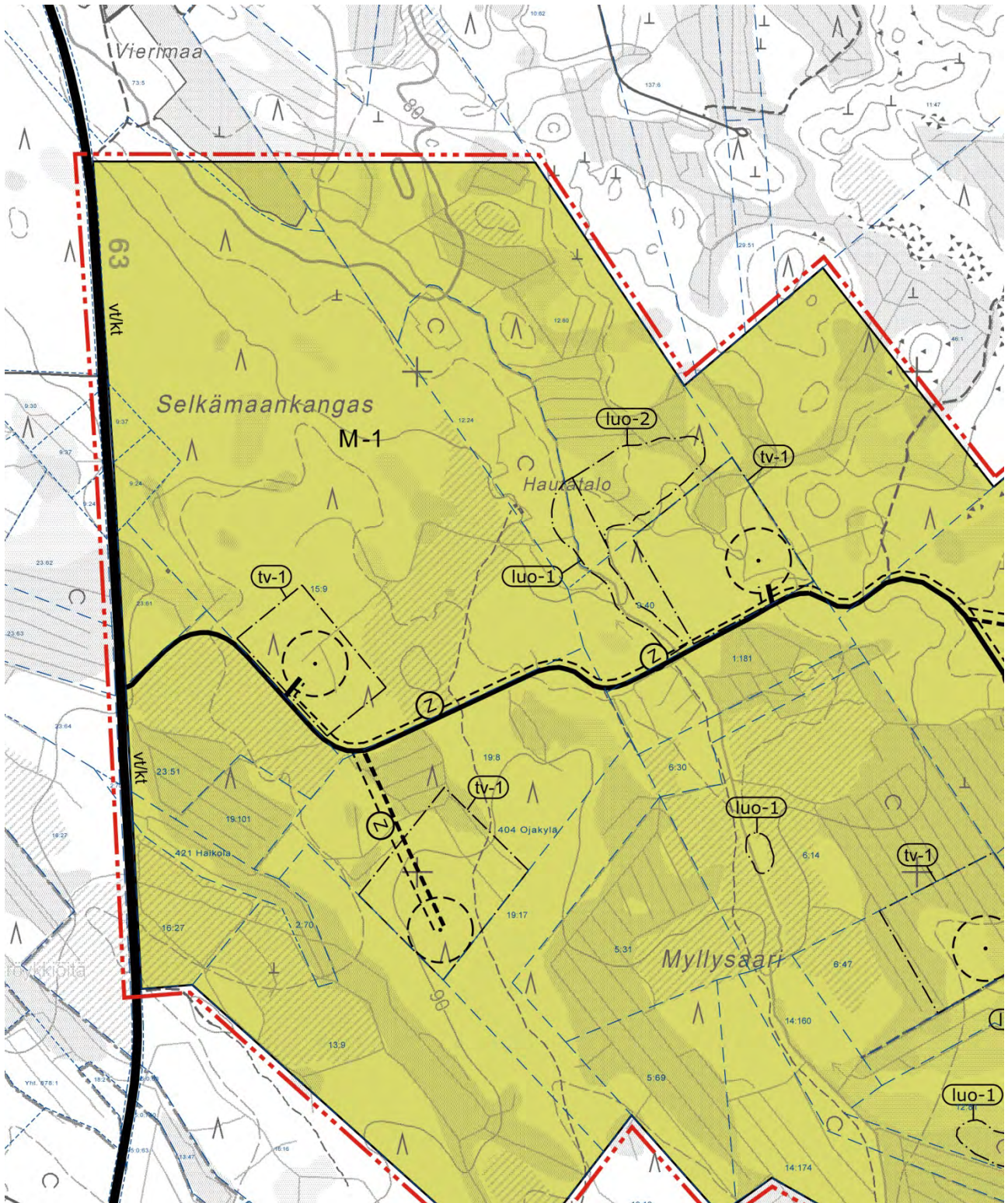
Ylivieskan kaupunki, Maankäyttöyksikkö
2013

Kansikuva:

Hautatalon tilan päärakennus lokakuussa 2013 etelästä, pihapiirin reunalta kuvattuna. R. Suikkari.

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	4
1. NYKYTILANNE	5
2. SUOJELUTILANNE JA KAAVOITUS	6
3. RAKENNUKSEN KÄYTTÖ JA RAKENTAMISEN VAIHEET	6
4. RAKENNUKSEN KUNTO JA SÄILYNEISYYS	12
YHTEENVETO	24
LÄHTEET	26
I PAINAMATTOMAT LÄHTEET	
II HAASTATTELUT	
III SÄHKÖISET LÄHTEET	
IV KIRJALLISUUSLÄHTEET	
V KARTAT	
VI VALOKUVAT	
LIITTEET	
MITTAUSPIIRUSTUS, POHJA JA LEIKKAUS 1:100	

Kuva 1. Ote Pajukosken tuulivoimapuiston osayleiskaavan ehdotuksesta 1:10 000.

JOHDANTO

Ylivieskassa sijaitsevan Hautatalon tilan ja sen päärakennuksen rakennushistoriallinen selvitys liittyy Pajukosken tuulivoimapuiston osayleiskaavan valmisteluun, jossa työn tilaajana on Ylivieskan kaupunki yhteistyössä TM voiman kanssa.

Pajukosken tuulivoimapuiston osayleiskaavan valmistelun yhteydessä löytyi kaava-alueelta Hautatalo -nimiseltä tilalta vanha hirsinen autiotupa, jonka taustahistoria ei ollut selvillä. Tämä rakennushistoriallinen selvitys koskee kyseistä tuulivoimapuiston keskelle jäävää, suon reunassa vanhassa lehdossa sijaitsevaa hirsirakennusta ja sen lähiympäristöä.

Rakennuskohtaisiin tietoihin on sisällytetty seuraavat perustiedot: Rakentumisen ja käytön historia pääpiirteissään, arkkitehtuurin kuvailu (rakennustapa), valokuvadokumentointi digitaalisina kuvina (ulko- ja sisäkuvat), säilyneisyyden ja rakennuksen kunnon kuvaus sekä rakennuksen arvotus perusteluineen.

Selvitystä varten suoritettiin rakennuksen pääpiirteiden mittaus ja rakennuksesta on laadittu pohjapiirros sekä leikkaus.

Lähdeluetteloon on merkitty kaikki käytetyt lähteet.

Työ jakaantui paikan päällä tehtyyn kenttätyöhön, arkistotyöhön, haastatteluihin sekä raportin laatimiseen. Työn suoritti arkkitehti, TkL Risto Suikkari, joka toimii myös Ylivieskan kaupunginarkkitehtina. Ylivieskan kaupungin ympäristöyksikkö sekä maankäyttöyksikkö avustivat lähdemateriaalin hakemisessa. Arvokasta tietoa saatiin Marjamaan sukuseuralta.

1. NYKYTILANNE

Selvityksen kohteena on Sievintien varressa noin 9 km Ylivieskan keskustasta etelään sijaitseva autoitunut Hautatalo -niminen tila ja sen pieni hirsirakennus.

Rakennuksen tontteineen omistaa Ylivieskan kaupunki. Kiinteistön rekisteritunnus on 977-406-0012-0024. Rakennuksen osoitteeksi on Ylivieskan rakennusvalvonnan tietokannassa merkitty Sievintie 832, 84100 Ylivieska.

Sijainnin koordinaatit ovat: EUREF-FIN N 7100281 E 25475993
KKJ P 7100430 I 2525100

Rakennuksen ulkomitat ovat noin 5 x 7,6 m. Rakennuksessa on tupa ja kammari. Rakennuksen julkisivut ovat hirsipintaiset. Katteena on huopakatto, jonka alla on vanha pärekatto. Rakennukseen ei ole vesi-, viemäri- tai sähköliittymää. Tuvassa on puuhella ja rapautunut savupiippu. Kammarissa on ollut rautainen puulla lämmitettävä kamiina, jonka savupiippu on purettu. Ulko-ovi on lukitsematon ja ikkuna-aukot ovat vailla puitteita.

Tontille on entisaikaan johtanut Kopakkaojan vartta seuraillut tieyhteys, joka on kasvanut umpeen eikä ole ajoneuvolla kuljettavissa.

Rakennuksen vieressä on maasta noin metrin korkeuteen nouseva hirsikehä, joka on pienemmän, noin 2,5 x 2,5 m kokoisen rakennuksen jäänteet. Tämän vieressä on kaksi rinteeseen Kopakkaojaan päin avautuvaa ruohottunutta maakuoppaa.

Hautatalon tilan pellot on aikoinaan raivattu lehtoon, joka on sittemmin soistunut. Pihapiiri ja ojien reunustamat peltosarat ovat vielä tunnistettavissa mutta ne ovat umpeutumassa. Ylivieskan Pajukosken tuulivoimapuistoa varten tehdyssä luontoselvityksessä todetaan, että

kulttuuriperäisenä lajistona umpeen kasvaneessa pihapiirissä esiintyy vielä juhannusruusua, mustaherukkaa, ruusuruohoa sekä lehtosinilatvaa.

Viime vuosina *paint ball* -ampumapeli­harrastajat ovat käyttäneet rakennusta lähiympäristöineen harjoittelupaikkana. Ilmeisesti tästä syystä ikkunoiden lasiruudut on irrotettu ja kerätty kasaan rakennuksen ulkoseinustalle.

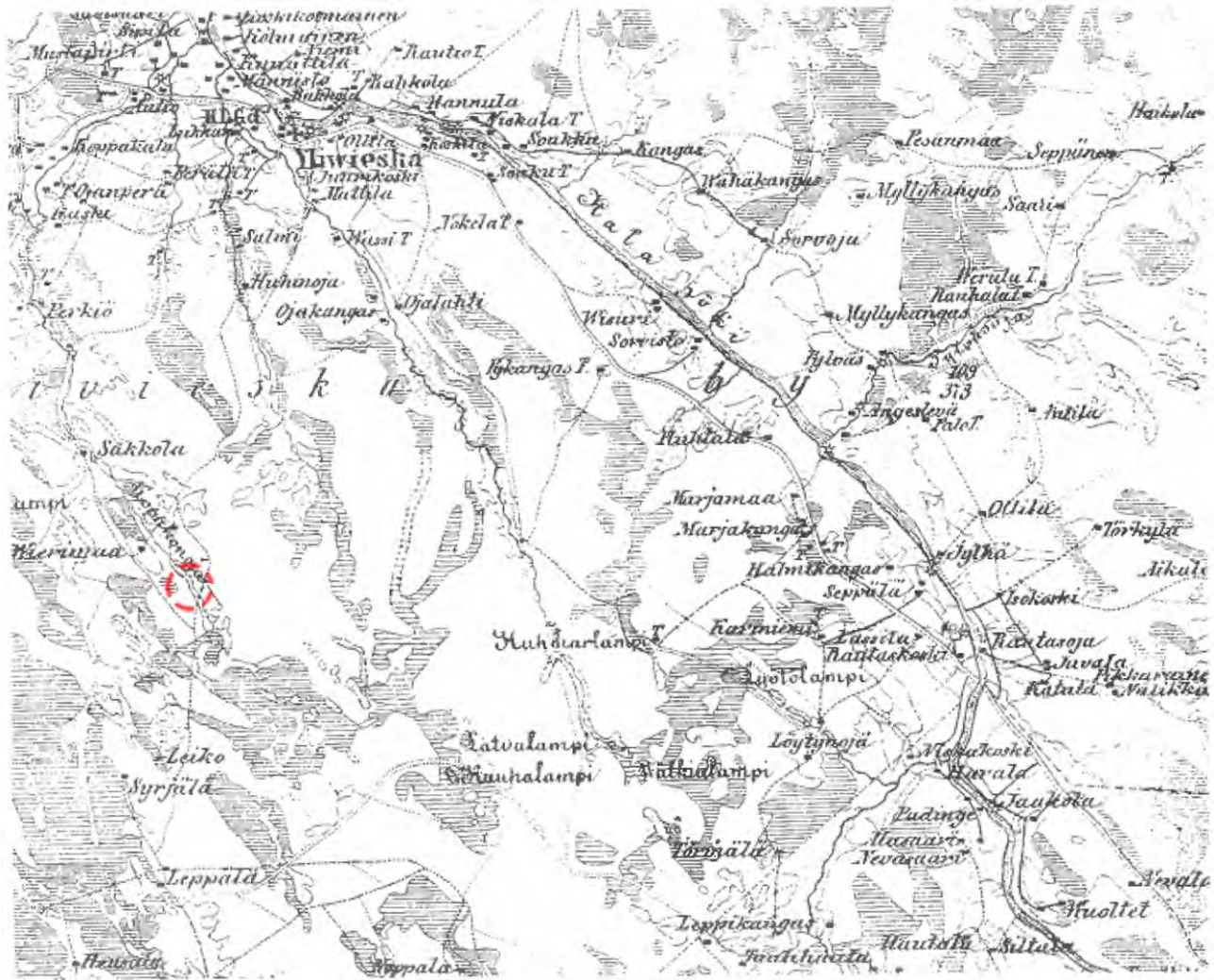
Kuva 2. Hautatalon hirsirakennus pohjoisesta kuvattuna. Edessä osittain maatonut hirsikehä sekä maakuopat.

2. SUOJELUTILANNE JA KAAVOITUS

Rakennusta ei ole suojeltu. Alueelle on valmisteilla Pajukosken tuulivoimapuiston osayleiskaava, jossa Hautatalon tila sijaitsee M-1 -merkinnällä varustetulla maa- ja metsätalousvaltaisiksi osoitetulla alueella, jolle saa sijoittaa tuulivoimaloita niille erikseen osoitetuille alueille. Alueelle saa sijoittaa maa- ja metsätaloutta palvelevaa rakentamista vähintään 210 metrin etäisyydelle tuulivoimaloista tai tuulivoimaloille osoitetusta alueesta.

3. RAKENNUKSEN KÄYTTÖ JA RAKENTAMISEN VAIHEET

Kartta Ylivieskan tiloista vuodelta 1860 ei vielä tunne Hautatalon tilaa (ks. Kuva 3). Tilan vieritse kuitenkin kulkee pohjois-eteläsuuntainen metsätie. Alue, jolle Hautatalo sijoittuu, on kartassa merkitty metsäksi ja suoniityksi.

Kuva 3. Kartta Ylivieskan tiloista vuodelta 1860. Hautatalon sijainti on lisätty punaisella katkoviivalla. Hautatalon kohdalla ei vielä näy mainintaa eikä rakennuksia. Kuvälähde: Saine & Saari 2009, 410.

Ylivieskan rakennusvalvonnan Facta -kiinteistötietokannan mukaan rakennus olisi rakennettu 1.1.1901. Selvitystä siitä, mihin tuo vuosiluku perustuu, ei kuitenkaan löydy. Hautatalon tilasta löytyy Oulun läänin maanmittauskonttorissa 11.5.1934 hyväksytty kartta, joka perustuu vuonna 1913 lohkomista varten suoritettuun mittaukseen. Siinä tilan omistajiksi mainitaan Johannes ja Alma Marjamaa.

Tiluskartassa näkyy rakennus nykyisellä paikallaan sekä sen vieressä ryhmä pienempiä rakennuksia tai rakennelmia. Lisäksi tilan luoteisosaan on merkitty kookas keskellä niittyä seisova rakennus (ks. kuva 4).

Ala-olmalan perintö tilan RN:o 12⁸ niistä tiluksista
 Ylivieskan kunnan Ylivieskan kylässä
 Oulun läänin, jotka on jäljentänyt v. 1913 ka. k. varten toimitetun
 mittauksen perusteella laaditusta kartasta, mitannut, lohkonut, palstatilaksi
 erottanut sekä rajat käynyt ja pyykittänyt v. 1933
 maanmittausinsinööri *H. Hakkarainen*

Kausi N° 109

Tarkastanut ja hyväksynyt Oulun läänin maanmittaus-
 mittauskonttorissa E. K. K. kuun 11 p:nä 1933

Eino Oksanen

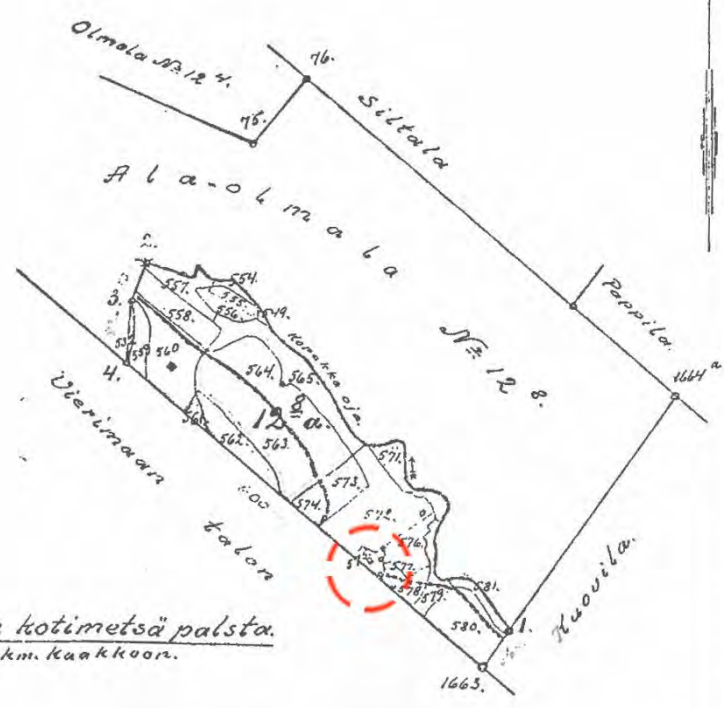
Selitys:

Rekisteri-numero	Jako-merkki	Tilan ja sen omistajan nimet	Palta-luku
12 ⁸ 12 ^a		Hautatalo, Johannes ja Alma Marjamaa.	1.
12 ⁸ 12 ^b		Ala-olmala, Juhon Olmala, Matti, Erjona Johannes, Eero Jalmari, Taimo Mikael, Niilo Viljamo ja Rauhka Eelina Jekontapset Olmala.	6.

Rekisteröity Oulun läänin maanmittauskontto-
 rissa E. K. K. kuun 11 p:nä 1933
H. Hakkarainen

- Värien ja merkkien selitys:
- Tontti
 - Pello
 - Niitty
 - Suoviljelys
 - Peltomaa
 - Kangas
 - Alavamaa
 - Raja
 - Nelikulmainen pyykki
 - Vliesikivinen
 - Maakivi
 - Turve

Heusan kotimetsä palsta.
 12 km. kaakkoon.

Tilaus nro 2933

Kuva 4. Hautatalon v. 1913 mittaukseen perustuva tiluskartta. Hyväksytty Oulun läänin maanmittauskonttorissa v. 1934. Lähde: Ylivieskan kaupungin maanomistusasiakirjojen arkisto.

Hautatalon isännän Johannes Kustaanpoika Marjamaan tiivistetty sukuselvitys

Hautatalon tilan isäntä Johannes Kustaanpoika Marjamaa kuului Ylivieskan seudulla laajasti vaikuttaneen Juurikosken talosta polveutuvan Marjamaan suvun *Juho Juhonpojan*->*Kustaa Juhonpojan haaran* V sukupolveen. (<http://www.marjamaa.net/viides.html>; Saara Ylikerälä: Juurikosken talosta polveutuvat Marjamaat, Oulu 2006, s. 68–69; Saine & Saari 2009, 34–35, 70, 84).

Johannes Kustaanpoika Marjamaa (s. 13.3.1880 Ylivieska, k. 20.11.1950 Ylivieska).

Vanhemmat Kustaa Kustaanpoika Marjamaa (s. 25.3.1830 Ylivieska, k. 10.11.1900 Ylivieska) ja Maria Valkama (s. 25.11.1841 Kälviä, k. 4.9.1893 Ylivieska).

I puoliso, vihitty 23.7.1899 Alma Antintytär Visuri (s. 7.12.1874 Ylivieska, k. 21.12.1939).

II puoliso, vihitty 7.4.1943, Tyyne Dagmar Ängeslevä. Avioero 1947. Ei lapsia.

III puoliso, vihitty 12.9.1948, Tyyne Maria Tiala o.s. Lepistö. Ei lapsia.

Johannes ja Alma Marjamaan lapset:

- Edla Seliina Marjamaa->Sorvisto (s. 24.10.1900 Ylivieska, k. Ranua). I puoliso Leonard Sorvisto, vihitty 31.12.1920. Avioero 1926, ei lapsia. Muutti Akaaseen 1931, josta takaisin Ylivieskaan 1939. Muutti Ranuulle 1941. II puoliso Kusti Laivamaa, ei lapsia.

- Matti Marjamaa (s. 16.8.1902 Ylivieska, k. 30.8.1925 Ylivieska).

- Hilda Marjamaa (s. 10.6.1904 Ylivieska, edesmennyt jokin aika sitten). Muutti Kokkolaan 1920-luvulla, josta takaisin Ylivieskaan 1930-luvulla. Lapset: Matti Viljami Marjamaa (s. 29.12.1936 Ylivieska) ja Vieno Marjamaa (s. 17.1.1936 Ylivieska), muutti USA:han.

- Jaakko Marjamaa (s. 7.12.1906 Ylivieska, k. 3.6.1925 Ylivieska).

- Alma Eliisa Marjamaa (s. 8.7.1909 Ylivieska, k. 21.3.1911 Ylivieska).

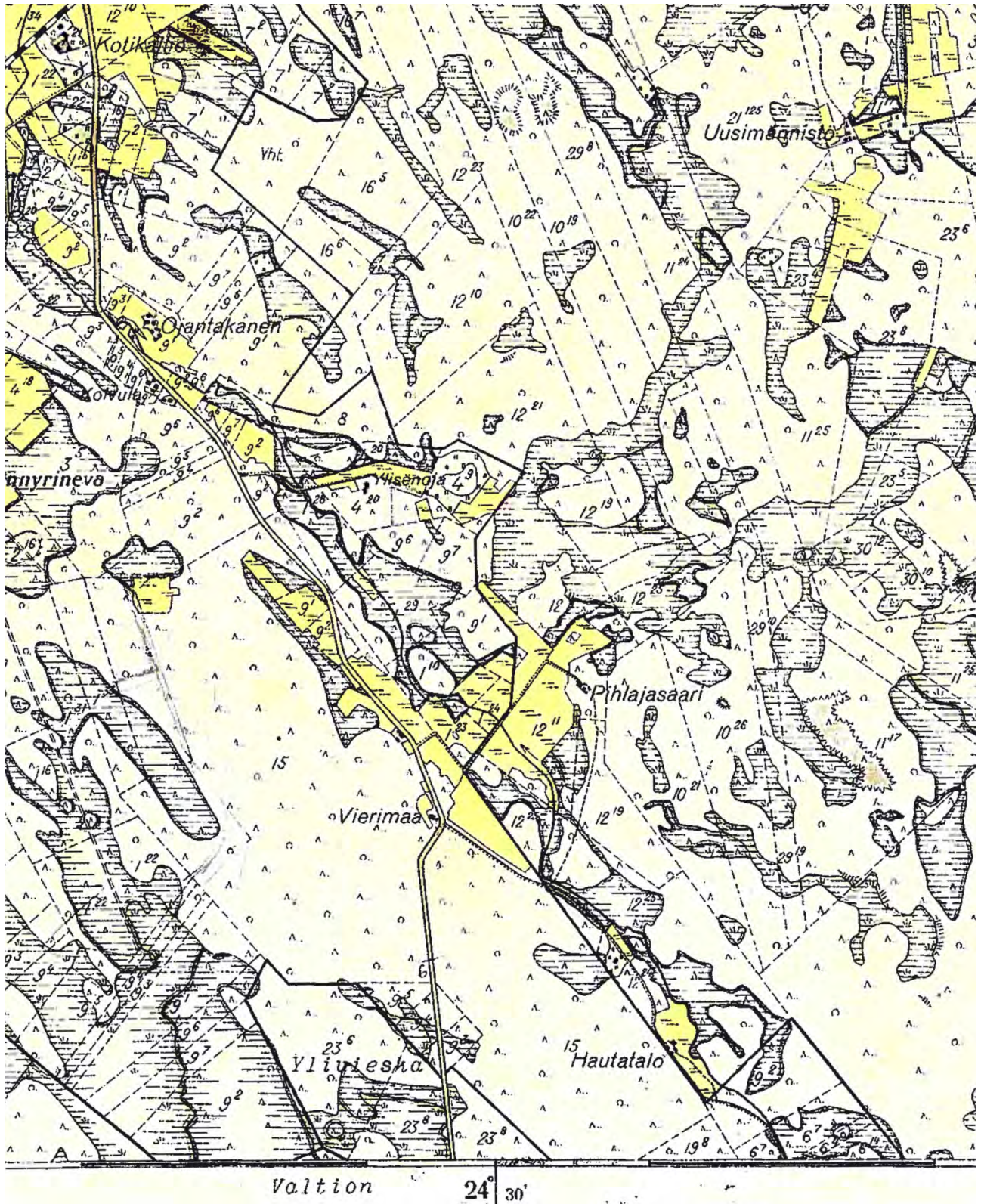
- Johannes Marjamaa (s. 20.6.1912 Ylivieska, k. 19.3.1994 Oulu). Muutti Ouluun 1951. Puoliso Anni Vilhelmiina Hytölä. Ei lapsia.

- Toivo Marjamaa (s. 15.8.1915 Ylivieska, k. 19.3.1994 Oulu). Muutti Oulujoelle 1955. I puoliso Rauni Annikki Savallampi, vihitty 17.1.1943, ero samana vuonna, ei lapsia. II puoliso Toini Inkeri Puotiniemi, vihitty 18.8.1946, ei lapsia.

Parikymppisen Johanneksen ja Alman yhteen asettuminen ja perheen perustaminen ajoittuu 1800- ja 1900-lukujen vaihteeseen, jolloin he ilmeisesti asettuivat asumaan Hautatalon tilalle. He joko rakensivat talonsa itse tai hyödynsivät jotakin vanhaa rakennusta tai sen osia.

Tilalla on varmuudella asuttu. Mauno Aution mukaan Johannes Marjamaan tyttäristä vuonna 1904 syntynyt Hilda oli käynyt ennen kuolemaansa Ylivieskassa ja muistellut lapsuuttaan ”Heusan mökillä”. Mökin sijainti ja myöhempi historia on kuitenkin vaipunut Marjamaan suvussa unholaan. (Puhelinhaastattelu 23.10.2013)

Elämä Hautatalon suoniittypalstalla 1900-luvun alussa on ollut kovaa. Johannes ja Alma Marjamaan seitsemästä lapsesta kolme eivät nähneet 24 ikävuottaan. Nuorin heistä menehtyi alle kaksivuotiaana. Varttuessaan lapsikatras hajaantui eri seuduille. Tytöt Edla ja Hilda ja muuttivat Ylivieskasta Kokkolaan ja Akaaseen 1920- ja 1930-luvuilla.

Sukutietojen mukaan Alma -emäntä jätti tämän maailman 1939, jonka jälkeen Johanneksella oli vielä kaksi lapsetonta avioliittoa. Johannes -isäntä menehtyi vuonna 1950 ja nuorimmat vuosina 1912 ja 1915 syntyneet pojat muuttivat Ouluun 1950-luvulla, jolloin tila lienee jäänyt vähäiselle käytölle tai myyty.

Hautatalon tila on tullut kaupungin omistukseen vuonna 1966 tehdyllä kauppakirjalla, jossa myyjäksi mainitaan Heino Sipilän perikunta, Hilda Eveliina Sipilä alaikäisten lastensa Tuula Anneli ja Hannu Antero Sipilän kanssa. Em. Sipilät eivät tiettävästi ole tilan edellisten omistajien lähisukua. Tietoa siitä, milloin tila on tullut Sipilöiden omistukseen, ei ole löytynyt.

Viimeinen tieto rakennuksen käytöstä on Ylivieskan kaupungin rakennusvalvonnan Facta -kiinteistötietokannasta löytyvä maininta kesämökkikäytöstä vuodelta 1984. Tällöin mökki on kaupungin virkamiesten muistelujen mukaan toiminut metsästäjien taukotupana.

Viime vuosina paint ball -ampumapeliharrastajat ovat käyttäneet rakennusta lähiympäristöineen harjoittelupaikkana, rakentaneet ullakolle vievät tikkaat sekä pystyttäneet erilaisia "taistelusteitä" tontille.

Kuva 6. Tilalle johtava, jo vuoden 1860 kartassa esiintyvä taloja yhdistävä tie on paikoin soistunut ja erittäin huonokulkuinen sekä kasvamassa umpeen. Kuva tilalle kaakosta päin johtavalta tieosuudelta.

4. RAKENNUKSEN KUNTO JA SÄILYNEISYYS

Julkisivut ja ulkopinnat

Rakennus on verhoamaton nurkkasalvostekniikalla rakennettu harjakattoinen hirsirakennus. Veistettyjen hirsien paksuus on noin 16–17 cm. Julkisivut ovat olleet maalattuja keltaisella maavärillä, jota vielä näkyy selvästi purolle päin koilliseen olevassa julkisivussa. Hirsien päät ovat olleet valkoisiksi maalattuja. Hirsikehä on tasakertainen. Ullakon päädyt ovat lautarakenteiset.

Kuvat 7 ja 8. Vasemmalla yksityiskohta hirsisalvoksesta. Oikealla kuvaotos piipunjuuresta ylöspäin. Kattorakenteet ovat vaurioituneet ja välipohja on lahonnut piipun vierestä vuotaneen veden takia.

Katon kaltevuus on noin 30°. Vesikatteena on limitetty rullahuopakate, joka on savupiipun juuresta rikki. Sisään päässyt vesi on lahottanut yläpohjan piipun vierestä siten, että päivä paistaa tupaan asti (ks. kuva 8). Kattohuopa repsottaa myös rakennuksen räystäällä ja räystäiden puurakenteet ovat paikoin lahonneet (kuva 9).

Kammarin kohdalla on katteessa kaksi suurta aukkoa, jotka vuotavat sadevettä sisään. Aukkoja on yritetty peittää muovinpalalla, jonka tuuli on repinyt irti (kuva 10).

Huopakatteen alla on vanha pärekatto. Pärekaton alustana ovat vajaasärmäiset 2,5 cm paksut sahatut alusrimat noin 15 cm välein. Alusrimoja kannattavat halkaisijaltaan noin 7 cm paksut pyöröpuusta tehdyt kattoniskat, jotka on asetettu 75–90 cm välein. Joka toinen kattoniska on sidottu yhteen poikittaisella laudalla (ks. kuva 11).

Kuva 9. Talon räystästä.

Kuva 10. Vesikaton vuotokohtia ja ullakkorakenteita.

Kuva 11. Rakennuksen ullakkoa. Oikealla etualalla näkyy tuvan toisen kattoa kannattavan pyöröhirren huolellinen sovitus tuvan ja kamarin väliseinärakenteeseen. Yläpohjan eristeenä on turvetta ja sammalta. Paikallisista vesivaurioista huolimatta ullakkorakenteet näyttävät suhteellisen hyväkuntoisilta. Hyvin tuulettuva rakenne on päässyt kuivumaan.

Rakennuksen hirsikehä on pystytetty irtonaisista kivistä ladotun perustan päälle. Alimmat hirret ovat lähellä maata ja huonossa kunnossa. Seinistä huonoimmassa kunnossa on kaakon puoleinen pääty ikkunan koko alapuoliselta osalta.

Kuva 12. Lahovaurioita kaakon puoleisen päädyn hirsissä ikkunan alapuolisella osalla.

Rakennuksen puronpuoleisella seinustalla on perustuksessa kivien välissä tuvan lattian alle johtava laudasta tehty noin 10 x 10 cm kokoinen kanava, joka on tukittu heinillä (ks. kuva 13).

Kuva 13. Kivistä ladottua perustusta sekä puurakenteinen kanava lattian alle.

Sisäänkäynti on aiemmin ollut kuistin kautta suoraan tupaan. Vanha matala, noin 1,8 metriä korkea oviaukko on paikattu hirsillä ja uusi käyntiovi on joskus myöhemmin sijoitettu kamarin kohdalle.

Vanhan oven kohdalla on sijainnut harjakattoinen kuistirakenne, jonka ääriviivat näkyvät vielä julkisivussa. Nykyisen sisääntulo-oven päällä on sijainnut myöhempi katosviritelmä, jonka jäänteet roikkuvat hirsiseinästä.

Kuva 14. Rakennuksen julkisivu lounaaseen - sisääntulojulkisivu.

Sisääntulojulkisivun ikkunaa on ehkä jossakin vaiheessa suurennettu, koska muuten aiemman kuistin räystäs olisi sijoittunut ikkunan eteen (ks. kuva 14).

Kuvat 15 ja 16. Rakennuksen päädyt kaakkoon ja luoteeseen.

Kuva 17. Julkisivu koilliseen, Kopakkaojalle päin.

Rakennuksen ikkunat ovat kaksipuitteisia sisään ja ulos aukeavia T-ikkunoita. Ikkunoiden karmit ovat paikoillaan, mutta ikkunalasit puitteineen on irrotettu ja kerätty kasaan rakennuksen takaseinustalle (kuva 18). Ikkunapuitteet ovat maakosketuksessa lahonneet alaosastaan.

Kuva 18. Talon ikkunalasit.

Kuvat 19 ja 20. Vasemmalla näkymä sisäntulo-ovelta kamarin sekasortoon. Oikealla kamarin ulkonurkkaa. Yläpohja on lahonnut ja osittain sortunut katon aukoista vuotaneen veden edesauttamana.

Rakennuksen sisätilat ja -pinnat

Kamarin seinissä hirret ovat näkyvillä. Vaakasaumat ovat olleet täytetty laastilla ja päällä on ollut pinkopahvi ja tapetti. Näkyvien hirsiseiniä sisäpinta tuntuu yläpohjan vaurioilta ja aivan alimpia hirsii lukuun ottamatta vielä kovalta. Tuvan sisäseinissä on kauttaaltaan myöhemmin asennettu 12 mm kipsilevy.

Kamarin sisäkattopinta on noin 25 cm leveää ja 2,5 cm paksua kattolautaa, jonka reunoissa on helmiponttia jäljittelevä koristeaihe (kuva 21). Helmipontti -aihe näyttää käsin höylätyltä. Huonetilan korkeus on 2,44 m. Kattopaneelia on vain osalla kattoa, koska katon rei'istä läpi valunut vesi on osin romahduttanut välipohjan kammarin kohdalla ja osa välipohjaa on lahonnut pois. Vesikaton toinen reikä on ilmeisesti kuulunut kammariin myöhemmin sijoitetulle lämmityslaitteelle, jonka piippu on purettu. Kammarin lattialla lojuu yläpohjasta pudonnutta turvetta, tiiliskiviä ja paikoiltaan irrotettu rautainen kamiina sojottaa huoneen keskellä.

Tuvan kattolautoja kannattelee kaksi harjansuuntaista huonetilassa olevaa noin \varnothing 22 cm paksuista pyöröhirttä. Kattolaudat ovat 2,5 cm paksua sahalautaa. Sisäkatto on hirsien välissä tasainen ja hirsien ja sivuseiniä välillä seiniin päin loivasti laskeva. Tasaisen osan korkeus on 2,84 cm ja katon ja sivuseinän rajan korkeus on 2,65 cm. Katto ja hirret ovat olleet päällystetty tapetilla, joka on kosteuden vaikutuksesta suurimmaksi osaksi kuoriutunut pois. Alta paljastunut puinen kattopinta näyttää nokeentuneelta (kuvat 22 ja 23).

Kuvat 21 ja 22. Ylhäällä kamarin kattolautaa. Alhaalla tapettien alta esiin kuoriutunutta tuvan sahalaudoitettua kattoa. Tuvan kattolaudat ja niitä kannattelevat kattohirret näyttävät nokeentuneilta.

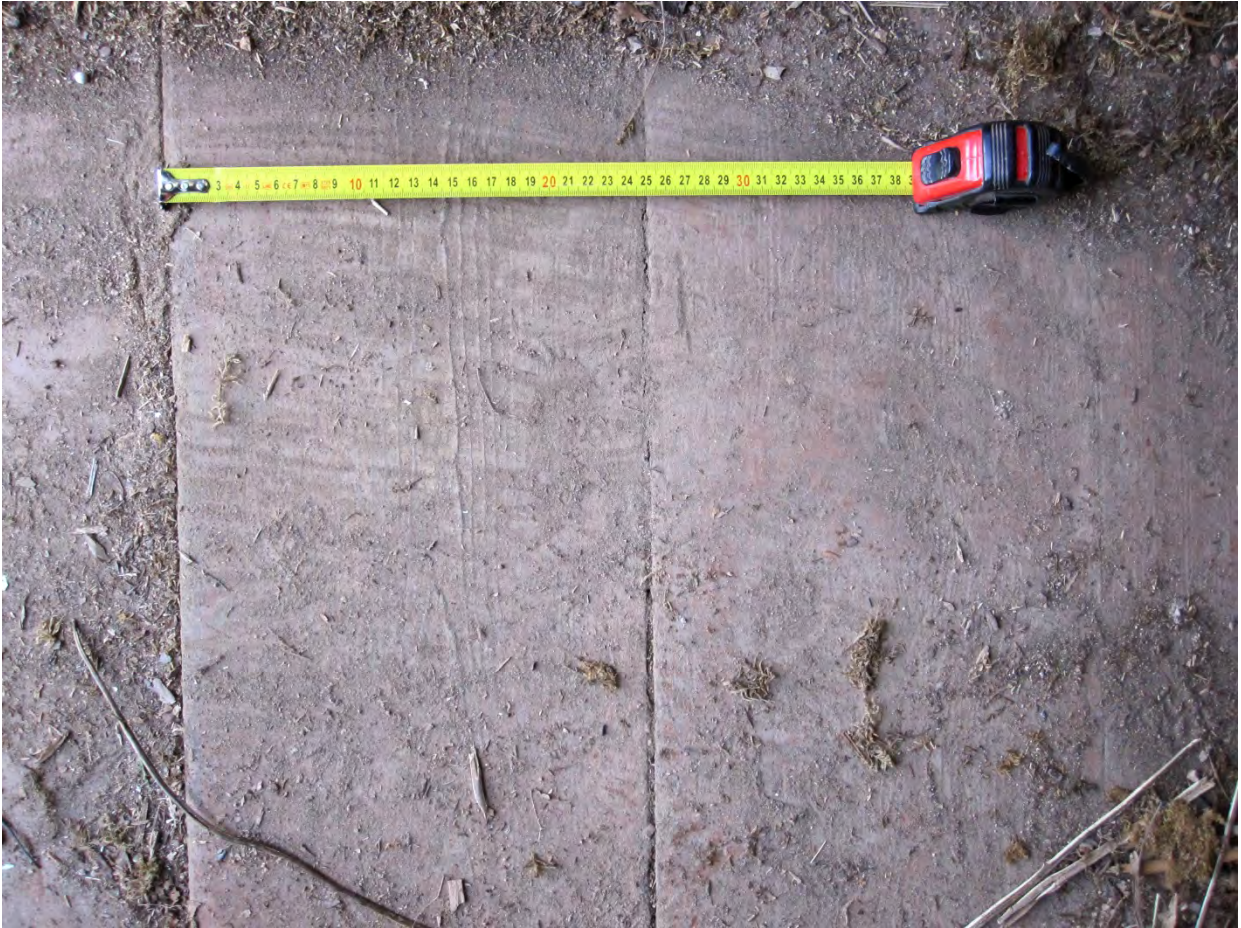

Kuva 23. Näkymä tuvasta. Sisäseinät on kauttaaltaan verhottu kipsilevyllä.

Rakennuksen tuvan puuhellan tiilestä muurattu savupiippu on rapautunut. Puuhellasta puuttuu osa hellan levyistä ja uunin luukut. Hella on rakennettu irti hirsiseinistä ilman suojamuurausta.

Kuva 24. Tuvan puuhella.

Kuva 25. Lattialautoja.

Lattiassa on 19–25 cm leveät ja 4 cm paksut lattialankut, jotka vaikuttavat suurimmaksi osaksi vielä lujilta. Alapohjana on multapenkkiperustus. Lattialankkuja kannattavat reilun metrin välein asetetut maapohjalla lepäävät hirret. Alimpien seinähirsien alle on ladottu litteitä irtokiviä. Rakennuksen sisäseinustalla on alinta hirsikerrosta ja perustuskiviä vasten laitettu sammalta ja turvetta, jota on käytetty myös yläpohjan eristeenä.

Tilan muut rakennukset

Rakennuksen vieressä on ilmeisesti sijainnut saunarakennus, jonka jääne maasta noin metrin korkeuteen nouseva katoton hirsikehä on. Saunan vieressä on kaksi rinteeseen avautuvaa ruohottunutta maakuoppaa, joiden mahdolliset kattorakenteet ovat lahonneet pois. Katettuja maakuoppia on seudulla perinteisesti käytetty ruokavarastoina tai eläinsuojina.

Vanhoihin karttoihin merkitystä (lokkomiskartta 1913 ja Pitäjän kartta 1942) tilan pohjoispäässä sijainneesta rakennuksesta ei löydy enää merkkejä maastosta. Kyseinen rakennus on ilmeisesti ollut niityllä seissyt heinälato.

Kuva 26. Taustalla hämöttävän Hautatalon rakennuksen edessä näkyy maakuoppa ja oikeassa reunassa hirsikehä jäänteinä sauna- tai aittarakennuksesta.

YHTEENVETO

Rakennuksen kunto on huono ja asumiseen kelpaamaton. Ylimpiä hirsikertoja sekä sisäpinnoissa käytettyjä lankkuja pystyisi ehkä vielä hyödyntämään esim. korjausrakentamispankissa. Korjaamalla katon vuotokohtat, rakennus pysynee vielä pystyssä paikallisena muistomerkkinä useita vuosia. Korjattuna rakennusta voisi hyötykäyttää esim. metsämiesten taukotupana. Korjaaminen olisi kuitenkin työlästä.

Rakennus liittyy Ylivieskassa merkittävästi vaikuttaneeseen Marjamaan suvun sukhistoriaan, jonka kaikkia tapahtumia ei 1800-luvun lopun pulavuosien, tilusten jakamisten, laajalle alueelle levinneiden ja Amerikkaankin asti muuttaneiden sukuhaarojen takia ole pystytty täysin kartoittamaan. Rakennuksella saattaisi siten olla paikallishistoriallista merkitystä.

Rakennuksessa on oletettuun rakentamisajankohtaan ja käyttöön nähden piirteitä, jotka viittaavat varhaisempaan rakentamistapaan. Muuten vaatimattomassa pienessä torpassa kiinnittyy huomio taitavasti veistettyyn hirsityöhön, tuhteihin lattialankkuihin sekä kammarin katossa käytettyihin leveisiin helmipontti-koristeaiheilla varustettuihin lautoihin, joiden koristeura näyttää käsin höylätyltä.

Tuvan kattorakenne sekä nokeentuneet kattolaudat ja kattohirret viittaavat savutupaan. On toki mahdollista, että vielä 1800- ja 1900 -luvun taitteessa tehtiin maaseudulla savutupia metsäpalstoille. Toisaalta teollisesti tuotetuista valurautaosista tehty puuhella voi myös mallinsa puolesta olla alkuperäinen ollen peräisin 1900-luvun alusta. Rakennus voi myös olla paikalle siirretty vanhempi hirsirakennus tai siinä on hyödynnetty osia varhaisemmasta rakennuksesta.

Kuva 27. Näkymä Hautatalo -tilan vanhoilta viljelysmailta. Ojitetut peltosarat ovat vielä selvästi hahmotettavissa.

LÄHTEET

I PAINAMATTOMAT LÄHTEET

- Ylivieskan kaupungin maanomistusasiakirjojen arkisto.
- Ylivieskan Pajukosken tuulivoimapuisto, Luontoselvitys. TM Voima Oy/FCG Suunnittelu ja tekniikka 12.8.2013.

II HAASTATTELUT

- Autio Mauno, yrittäjä, Marjamaan sukuseuran hallituksen jäsen, Ylivieska. Puhelinhaastattelu 23.10.2013.
- Saine Soile, Marjamaan sukuseuran pj. Ylivieska. Puhelinhaastattelu 23.10.2013.

III SÄHKÖISET LÄHTEET

- Marjamaan sukuhistoria, Marjamaan sukuseuran internet -sivut:
<http://www.marjamaa.fi/page1.html>
- Marjamaan sukuluettelo, Juho Juhonpojan->Kustaa Juhonpoika haara, internet sivut:
<http://www.marjamaa.net/4ensim.html> (IV sukupolvi) sekä <http://www.marjamaa.net/viides.html> (V sukupolvi)
- Ylivieskan kaupungin rakennusvalvonnan Facta -kiinteistötietokanta.

IV KIRJALLISUUSLÄHTEET

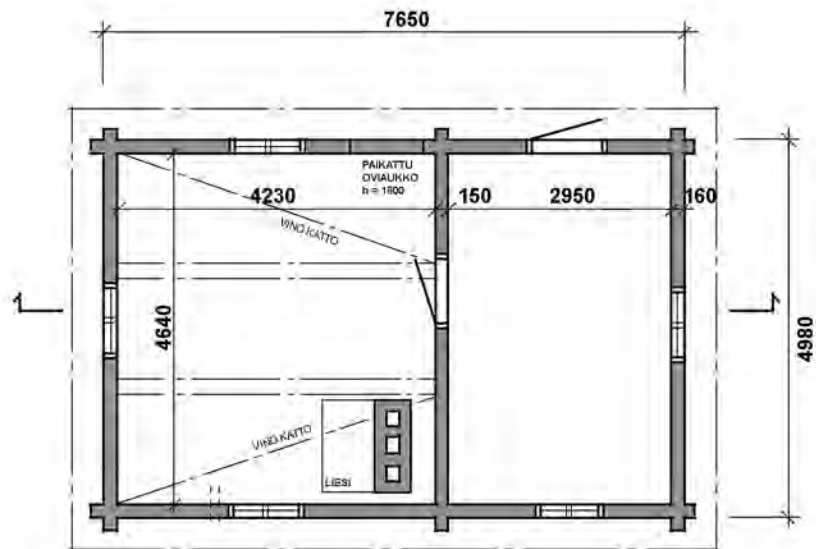
- Saine Soile & Saari Esko: Ylivieskan Marjamaat sukupolvien ketjuna. 1706–2009. Art Print, Ylivieska 2009.
- Ylikerälä Saara: Juurikosken talosta polveutuvat Marjamaat. Omakustanne, Oulu 2006.

V KARTAT

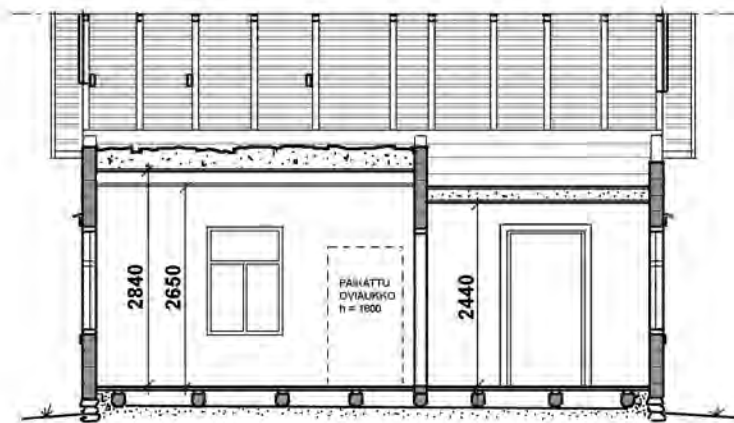
- Heusan kotimetsäpalstan lohkomiskartta, rekisteröity Oulun läänin maanmittauskonttorissa 14.9.1934.
- Pitäjän kartta, lehti 710/252 Ylivieska. Mitattu 1937, painettu 1942.
- Ylivieskan alueen kartta v. 1860 (Saine & Saari 2009).

VI VALOKUVAT

- Kuvat, joissa ei ole erikseen mainittu kuvalähdettä: Risto Suikkari 2013.

POHJAPIIRROS 1:100

LEIKKAUS 1:100

HAUTATALO
 Mittauspiirustus
 30.10.2013
 Risto Suikkari
 Ylivieskan kaupunginarkkitehti